

*Секція 3. Економіка та управління національним господарством, криза
національних моделей економічних систем*

Рязанова Н.О., к.е.н., доцент

Луганський національний університет ім. Т.Шевченка

м. Старобільськ, Україна

**ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ
АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ**

Однією з особливостей розвитку сучасного світу є підвищена увага світової спільноти до проблем раціональності і ефективності використання енергоресурсів, впровадження технологій енергозбереження та пошуку відновлюваних джерел енергії. Необхідність розробки та впровадження програм енергозбереження в Україні не визиває сумнівів. Зростаючі темпи споживання викопних джерел енергії і обмеженість їх запасів вимагають активного впровадження альтернативної енергетики. На сьогоднішній день, у контексті сталого розвитку, в Україні гостро постають питання раціонального використання ресурсів альтернативної енергії.

В огляді перспектив розвитку енергетичних технологій на період до 2050 р. серед перспективних енергетичних технологій простежується: уловлювання та захоронення вуглецю, електричні та гібридні автомобілі, вітроенергетика, колектори сонячної енергії, фотоелектричні батареї, біопаливо, енергоефективні будівлі (системи опалення та охолодження), ядерна енергетика, раціональні електромережі тощо [1].

Високий рівень залежності від державної підтримки робить відновлювані джерела енергії (ВДЕ) погано захищеними при погіршенні економічної ситуації в світі загалом і в Україні зокрема. Тому питаннями

системного впливу політики пріоритетного розвитку ВДЕ на економіку країни і кінцевого споживача, стабільністю і надійністю роботи енергетичної системи, не слід нехтувати [2].

Створення сприятливого середовища для розвитку відновлюваної енергетики є завданням не тільки для відповідних органів державної влади, а також для регіонів. Від місцевих органів влади залежить також введення альтернативних джерел енергії до місцевого енергетичного балансу в процесі перспективного енергетичного планування, при розробленні схем енергозабезпечення своїх населених пунктів, активне залучення до їх розроблення місцевої громадськості, формування енергозберігаючого й екологічного світогляду громадян. Поєднання зусиль держави, регіональних і місцевих органів влади, залучення громадськості – є необхідною умовою для створення енергетики з мінімальним впливом на довкілля та економічним навантаженням на кінцевого споживача.

Економічні механізми стимулювання виробництва технологій генерування енергії з ВДЕ, впровадження енергозберігаючих матеріалів і техніки, які були передбачені Податковим Кодексом України та запровадження стимулюючих «зелених» тарифів мають позитивні результати.

Фактично шляхом запровадження економічних стимулів, держава надала необхідний імпульс суб'єктам господарювання, сприяючи активізації діяльності у цій сфері та створила нову, високотехнологічну галузь української економіки, що має високу додану вартість, створену в Україні, галузь, яка успішно може конкурувати на світових ринках. Проте, з іншого боку, експерти відзначають неузгодженість цілей та надмірну увагу до окремих видів ВДЕ, за недостатньої зацікавленості іншими, не менш важливими. Фахівці у галузі відновлюваної енергетики та суб'єкти господарювання, зацікавлені у розвитку цієї сфери, пропонують уточнити

пріоритети розвитку відновлюваної енергетики. Акцент на реалізації лише одного пріоритету може мати не лише позитивні сторони (залучення додаткових джерел енергоресурсів), а також викликати ризики щодо надійності електроенергетичної системи країни та покласти непомірний, обтяжливий тягар економічних витрат на кінцевих споживачів.

Енергоефективність і використання відновлюваних джерел енергії сприяє розв'язанню не тільки проблеми енергопостачання, а й багатьох екологічних, економічних і соціальних проблем. З різних видів ВДЕ найпоширенішою та доступною для України є вітрова та сонячна енергетика, енергія біомаси та енергія малих річок, геотермальна та енергія довкілля. За даними Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності) загальний річний технічно-досяжний енергетичний потенціал ВДЕ України в перерахунку на умовне паливо становить приблизно 98 млн т у.п. (табл. 1), що становить майже 50 % загального енергоспоживання в Україні на даний час і прогнозовано до 30 % від енергоспоживання у 2030 р. [3].

Цей потенціал досить значний, технічно та економічно привабливий в умовах істотного підвищення цін на традиційні енергетичні ресурси в Україні.

Таблиця 1

Технічно-досяжний потенціал вироблення енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива

№ з/п	Напрями освоєння ВДЕ	Річний технічно-досяжний енергетичний потенціал, млн т у.п.
1.	Вітроенергетика	28,0
2.	Сонячна енергетика, у т.ч.:	6,0
2.1.	Електрична	2,0
2.2.	Теплова	4,0
3.	Мала гідроенергетика	3,0
4.	Біоенергетика, у т.ч.:	31,0
4.1.	Електрична	10,3

4.2.	Теплова	20,7
5.	Геотермальна теплова енергетика	12,0
6.	Енергія довкілля (теплові насоси)	18,0
Загальний обсяг заміщення традиційних паливно-енергетичних ресурсів		98,0

За оцінкою міжнародних експертів, Україна є досить привабливою країною для інвестування у ВДЕ. Згідно з рейтингом «Ernst&Young», за підсумками 2012 р. Україна входила до 30 кращих країн світу (хоча вже у 2013 р. вона втратила 10 позицій рейтингу) [4]. Зацікавленість виникла, головним чином, через один з найвищих у світі коефіцієнтів «зеленого» тарифу, тоді як у країнах, які раніше почали його застосовувати, ці коефіцієнти постійно зменшуються. Введення пільгового режиму для низьковуглецевої енергетики є тимчасовим заходом на період її становлення. Надалі, як й інші галузі економіки, вона має стати конкурентоздатною галуззю без пільг і преференцій.

Перспективи використання відновлюваної енергетики, щодо залучення в неї інвестицій, визначаються проектом оновленої редакції Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. [5], враховують практичні дії та бачення перспектив розвитку галузі найбільш активних, на сьогодні, суб'єктів, та виділяють за пріоритетні напрями розвитку вітрової та сонячної генерації. Держенергоефективності виступає також за посилення уваги до розвитку ВДЕ у майбутній Енергетичній стратегії України, орієнтуючись при цьому на збільшення частки сонячних електростанцій, вітряних електростанцій та малих гідроелектростанцій.

Пріоритети міжнародної інтеграції неодмінно посилять увагу України до розвитку ВДЕ. Приєднавшись до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Україна взяла на себе офіційні зобов'язання як щодо досягнення 11 % ВДЕ у структурі енергетичного балансу, так і щодо імплементації окремих елементів *acquis communautaire*

(сукупність цілей, принципів і норм спільної політики та законодавства ЄС, а також юридичних та інституційних механізмів їхнього впровадження) з енергетики, довкілля, конкуренції та відновлюваних джерел енергії в законодавче поле України.

З урахуванням зазначеного, слід ретельніше оцінити стан і перспективи розвитку ВДЕ в Україні, передусім, з погляду забезпечення сталого розвитку енергетики, розширення внутрішнього ринку споживання ВДЕ, недопущення надмірного економічного навантаження на споживачів енергії та погіршення стабільності роботи об'єднаної енергетичної системи країни.

Література:

1. Energy Technology Perspectives 2010. Scenarios and Strategies to 2050 // International Energy Agency. – 2010. – July [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/etp2010.pdf>
2. Стан і перспективи розвитку відновлюваної енергетики в Україні: аналіт. доп. / О. М. Суходоля, А. Ю. Сменковський, А. І. Шевцов, М. Г. Земляний; за ред. О. М. Суходолі. – К.: НІСД, 2013. – 104 с.
3. Офіційний веб-сайт Держенергоефективності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/vidnovlyuvana-energetika>
4. Україна скатилась на 10 позицій в рейтинге инвест привлекательности в возобновляемую энергетику [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.companion.ua/articles/content?id=242677>
5. Проект «Оновленої Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035